

Grå granit. Höjd 1,27 m., bredd 0,85 m. Ristningsytan har genom vittring blivit knottig, och ristningen är genomgående otydlig. I ytan finnas några otydliga och grunda fördjupningar med utvittrade kanter; det är möjligt, att några av dessa skåror äro spår av ristning, men de ha, på grund av att de äro ytterst osäkra, icke uppmålats.

Det bevarade fragmentet torde ha utgjort runstenens vänstra del. Övriga delar söktes förgäves vid runinskriftsinventeringen och i samband med undersökningen 1946.

Inskrift:

a - a . . . - - - - l t a n . a u . . . k . . .
5 10 15

... *Halfdan* (?) *ok* ...

»... Halvdan och ...»

Till läsningen: Före 1 **a** finnas inga säkra spår av ristning. I r. 2 är hst säker; möjligen kunna också svaga spår av en **n**-bst skönjas. 3 **a** har förlorat övre delen av hst; runan är något osäker. Mellan 3 **r** och r. 4 är avståndet 11 cm. Här har sålunda funnits plats för en runa. Svaga spår av en hst kunna möjligen, nära intill 3 **a**, skönjas. Av r. 4 är hst säker, men det finnes inga tydliga rester av bst i ojämnheterna runt hst. Troligen har runan varit **a** eller **u**; på grund av avståndet till r. 5 kanske snarast **u**. Av r. 5 och 6 äro endast hst säkra. Efter r. 6 följer en rund fördjupning, som sannolikt är ett sk. Av r. 7 och 8 återstå endast hst. Därefter följer 9 **l**, som är jämförelsevis säkert, samt 10—12 **tan**. 13 **a** är säkert. Av 14 **u** återstår i stenens kant endast övre delen. Därefter finnas nu inga spår av runor före 15 **k**, som står i slingan på fragmentets mitt. Av den högra slingan återstår endast ett kort stycke. Ytan är här ojämn och svårt vittrad. Möjligen kunna här urskiljas ett **o** med bst endast åt höger, ett sk (·) och ett i toppen skadat **k**.

Runföljden 7—12 - **Itan** har möjligen innehållit det i uppländska runinskrifter vanliga namnet *Hal(f)dan*. Runan 15 **k** skulle i så fall utgöra början av ett namn.

738. Villberga by, Villberga sn.

Pl. 71.

Litteratur: B 600, L 676. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 1 (31), Monumenta 4, bl. 16; O. Celsius, Svenska runstenar (Fm 60) 1, s. 132; Handlingar i ATA 1925; J. H. Söderlund, Skrivelse till Riksansiktvarien den $\frac{5}{8}$ 1925 (ATA); Handlingar i ATA 1925.

Äldre avbildningar: P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta 4 och B 600).

Runstensfragmentet står rest i en stenig ängsbacke med husgrunder mellan norra och södra gårdarna i Villberga by, innanför en stengärdesgård, 15 m. Ö om landsvägen, mitt för utgångspunkten för vägen till Grillby station.

I *Ransakningarna* meddelas följande: »J Wilberga by, och på Staffan Matssons Gårdh, 2 Runesteenar, een uthaf dhem lijtet skrifwin på, 2 alr höge öfwer Jorden bådhe.» I Peringskiölds *Monumenta* 1 (31) antecknas ett runstensfragment från Villberga by (»Wilberga by frag») och i *Monumenta* 4 är den fragmentariska runstenen avbildad; på träsnittet finnes följande bläckanteckning: »Wilberga by i en gård» (B 600: »I en By»; L 676: »Vilberga by»). O. Celsius, som undersökte stenen den ¹⁵/s 1725, uppger, att dess plats är i »Willberga by, på Anders Larssons gård». Han beskriver stenen på följande sätt: »En liten sten i 2 stycken slagen, af röd art, och med små runor ritad. Kan föras tädan, om så synes.» Efter Celsius' besök var den lilla runstenen länge försvunnen. Ett stycke av den återfanns år 1925, vilket framgår av J. H. Söderlunds

skrivelse till Riksantikvarien den 5/5 1925: »Har nöjet medela att jag i Villberga by, Villberga s:n, funnit fragment av en runsten. Den låg invid ett gammalt husgrund. Troligen finnas återstående delar i något av grunden.» Stenen restes på sin nuvarande plats år 1926.

Ljusröd granit. Mått 0,68 × 0,38 m. Ristningen på det bevarade stycket är relativt tydlig.

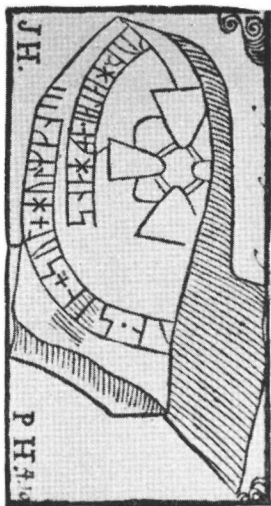

Fig. 169. U 738. Villberga by, Villberga sn.
Efter B 600.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter B 600):

... [- n · sin +] sun + hulmfas -- ... kup + hialbi + ant hans +
5 10 15 20 25 30

... sinn, sun Holmfas[ts] ... Guð hialpi and hans.

»... sin ..., Holmfasts son ... Gud hjälpe hans ande.»

Till läsningen: Runföljden 1—5 har stått på ett nu förlorat stycke av stenen. Av runan 1 återstod vid Hadorphs besök endast en bst till ett u eller till ett r. 6 s är djupt och tydligt. 7 u, som står där slingan svänger, består av två nästan parallella stavar. 8 n har, i likhet med inskriftens övriga n-runor, ensidig bst; denna sitter i 8 n ovanligt högt, varigenom runan kommer att likna en l-run. Sk efter 8 n är tydligt. 14 a har, som 23 a, 27 a och 31 a, ensidig bst. 15 s har förlorat ett kort stycke i toppen. Av runan 16 återstår nedre hälften av hst och av runan 17 endast ett kort stycke nedtill. Avståndet till r. 16 tyder på att r. 17 har varit s. Därefter är ristningsytan bortslagen. 18 k har mitt emellan hst och den något otydliga bst en rund fördjupning, som knappast är huggen. 19 u har i det närmaste samma utseende som 7 u. Efter 29 t, som avslutar en slinga, finnes ej sk. Sk efter 33 s är svagt.

Hadorph: 8 l; 13 k; 14 a är feltecknat. Därefter ser Hadorph i den yttre slingan spår av tre huvudstavar, 15—17. Sk efter 20 p och efter 26 i uppfattas som en punkt. 29 t saknas.

Celsius: ... tutur · sin · sin · siin · hulmfas - ... »uthi en inre slänga» hialbi · an hans.

Om mansnamnet Holmfastr se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 100.

Boglösa by, Boglösa sn.

Enligt *Ransakningarna* fanns en runsten S om Boglösa by: »Vthi Boglösa byes Giärdes backa, Söder ifrån Byen, finnes een stoor Runsteen, något mer än een Mans Högh öfwer Jorden, mitt på lijtet skrifwit, medh Steenrundel omlagdh, bemerckelsen weet ingen.» Detta åsyftar sannolikt en bautasten. Detsamma gäller uppenbarligen om »runstenen» vid Blacksta: »J Blackstadh giärdes backa, Wäster om byen, een stoor släät Steen, widh pass 1½ al: r öfwer Jorden, men intet skrifwin på, doch förmenes wara Runsteen.»

739. Gådi, Boglösa sn.

Pl. 72, 73.

Litteratur: B 589, L 683, D 1: 82. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, *Monumenta* 4, bl. 35; R. Dybeck, *Berättelse för år 1860* (ATA); VHA Akad:s protokoll 1860, § 343; G. Stephens, *ONRM* 2, s. 785; C. Rosenberg, *Nordboernes Aandsliv* 1 (1878), s. 124; E. Brate och S. Bugge, *Runverser* (ATS 10: 1), s. 129; O. von Friesen, *Upplands runstenar* (1913), s. 61; E. Brate, *Svenska runristare* (1925), s. 57; H. Pipping, *Gömda bindrunor* (i: SNF 23: 2), s. 8, 9, 24 f.; Joh. Steenstrup i »Festskrift til Kristian Erslev» (1927), s. 68; *Handlingar* 1926 och 1945 i ATA; S. B. F. Jansson, *En otolkad runinskrift* (i: UFT h. 47: 2, 1948), s. 184.

Äldre avbildningar: P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* 4 och B 589); Dybeck, D 1: 82.